

Avantgarda filozofov

Ak sa do dnešných dní aktéri revolučnej jesene 1989 sporia, kto prvý prišiel s požiadavkou zrušiť vedúcu úlohu komunistickej strany, zakotvenú v článku 4 Ústavy ČSSR, nemá to cenu. Po 28 rokoch, ktoré nás delia od pamätných novembrových udalostí, prináša Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave vzácny dokument. Súbor zachovaných záznamov udalostí prvých revolučných okamihov, ktoré sa príznačne odohrali práve na jej domovskej pôde, zosumarizoval a zeditoval dnes známy literárny vedec a vtedy začínajúci mladý vysokoškolský pedagóg, ktorý stál na strane študentov, **Valér Mikula**.

Písal sa rok 1989, jubilejný rok 70. výročia vzniku Univerzity Komenského v Bratislave. Filozofická fakulta toto výročie oslávila spolu s ostatnými fakultami našej najstaršej univerzity na dobovej ideologickej úrovni. Napriek tomu boli to práve študenti FIF UK, ktorí už 16. novembra 1989, deň pred policajným zásahom voči pražským študentom na Národnej triede, priniesli apelatívne požiadavky na zmenu.

Ich verejné vystúpenie pred slovenským ministerstvom školstva bolo dokonca odvysielané v televízii, ale násilné udalosti zo 17. novembra v Prahe zatienili na niekoľko desaťročí túto mimoriadnu udalosť.

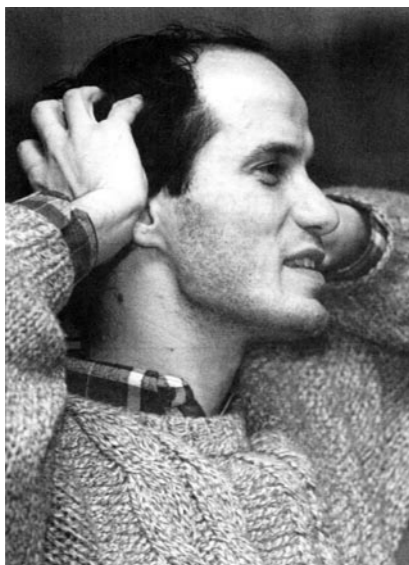
V každom prípade, kým požiadavky vysokoškolákov zo 16. novembra 1989 boli z pohľadu ďalších dní len skromným, hoci odvážnym, pokusom o zmenu, požiadavky tých istých študentov od 20. novembra do začiatku decembra, pokiaľ trval nimi vyhlásený štrajk a bol zvolený nový dekan fakulty, boli zrelé a nekompromisné. Stali sa nevďakom avantgardou. Pre celú spoločnosť aj pre vlastných rodičov.

Knihu *Filozofi v novembri* uviedol jej editor Valér Mikula spolu s prodekanom fakulty Martinom Slobodníkom na domovskej pôde na Gondovej ulici v Bratislave príznačne vo štvrtok (rovnaký deň v týždni ako pred 28 rokmi) 16. novembra 2017. Z knihy, obohatenej o unikátne fotografie P. Bombíkovej-Maudgil, M. Sedílka, B. Strečanského, K. Štrpkovej, prinášame niekoľko ukážok.

Tina Čorná

Odvolené! FOTO: M. SEDÍLEK

Svetoslav Bombík (9. 12. 1963 – 11. 1. 1995)

V ako Verejnost FOTO: K. ŠTRPKOVÁ

Valér Mikula (zost.): *Filozofi v novembri*
Univerzita Komenského v Bratislave, 2017

Predvoj už pod Hviezdoslavom FOTO: M. SEDÍLEK

Zhromaždenie v aule UK v stredu 22. 11. 1989

Prepis magnetofónového záznamu
Ukážka

Svetoslav Bombík:

...Chcel by som informovať, ak niekto nie je informovaný, čo je to Verejnost proti násiliu. Je tu ustanovená nová organizácia Verejnost proti násiliu. Je to organizácia, v ktorej sa zjednotili prví predstavitelia intelektuálnych, umeleckých kruhov a zástupcovia z radov inteligencie. Koordináčný výbor slovenských vysokých škôl je v spojení s Verejnou proti násiliu. Ďalej by som chcel upozorniť na to, že bola ustanovená organizácia Iniciatíva Občianske fórum, ktorá zjednocuje všetky nezávislé iniciatívy v Československu. Takisto táto organizácia má podporu VPN. Včera už súdruh Adamec (predseda vlády - pozn. red.) jednal s Jiřím Rumlo, ktorý je zástupcom Občianskeho fóra. (Potlesk.) Ešte k tomu zaslanutiu včerajšieho slovenského organizačného výboru. Bola tam nádherná atmosféra, takmer každú polhodinu prichádzali zástupcovia robotníkov z podnikov a žiadali nás o platformu a vyjadrenie, pretože robotníci sú s nami, len nevedia, čo sa deje, chcú byť informovaní. (Potlesk.) Poprosím Roberta, aby teraz prečítal platformu Koordináčného výboru slovenských vysokých škôl. Chceme len poznamenať, že táto platforma vznikla na základe tej našej „filozofickej“ platformy.

Robert Martinko:

Vyhlasenie slovenských vysokoškolských študentov
My, študenti slovenských vysokých škôl, protestujeme proti brutálnemu zásahu bezpečnosti a armády proti pokojnej študentskej manifestácii dňa 17. novembra 1989. Postup týchto poriadkových síl je v príkrom rozpore s platnými československými zákonmi a s prijatými medzinárodnými konvenciami. Svoj súhlas vyjadrujeme štrajkom. V našom štrajku nejde o nezodpovedný a ľahostajný prístup k študijným povinnostiam. Naše študentské problémy nemožno riešiť bez rozuzlenia nahromadených spoločenských a politických problémov. Preto v súlade s iniciatívou Občianskeho fóra a iniciatívou Verejnou proti násiliu žiadame:
1. Vytvorenie nezávislej vyšetrovacej komisie na prešetrenie pražských udalostí, objektívne a pravdivé informovanie verejnosti aj o jeho výsledkoch a potrestaní viníkov.
2. Odstúpenie tých politických a vládných predstaviteľov, ktorí sú zodpovední za terajší stav spoločnosti. Ich otvorenie vo funkciách vyhrucuje terajšiu napätú situáciu.
3. Pluralizáciu politického života v Československu, slobodné voľby, v ktorých si vedúca sila musí dôveru ľudí vybojovať a nie ju mať ústavne zabezpečenú.
4. Otvorenie seriózneho spoločenského dialógu, ktorý musí byť prístupný každému,

s výnimkou tých, ktorí by do neho chceli vnášať násilie.

5. Sprístupnenie masovo-komunikačných prostriedkov všetkým politickým a spoločenským hnutiam, ktoré sa zúčastňujú politického diania. Vyzývame vás, robotníci, roľníci a inteligencia, ktorí vytvárate svoju prácu hodnoty a umožňujete nám vzdelávať sa, aby ste podporili naše požiadavky.

Vyzývame všetkých príslušníkov Československej ľudovej armády, Zboru národnej bezpečnosti a Ludových milícií, aby sa nedali zneužiť proti vlastnému národu.

Pozývame všetkých občanov, ktorým nie je ľahostajný súčasný stav spoločnosti, aby vyjadrili svoju vôľu generálnym štrajkom 27. novembra 1989: od 12.00 hod. do 14.00 hod.

Bratislava 21. 11. 1989.
Koordináčný výbor slovenských vysokých škôl.

Herta Tkadlečková: Denníček z roku 1989

Pondelok 20. novembra 1989

Práve som sa vrátila domov z fakulty. Celú noc som bola hore, večer som zachytila spravodajstvo z Prahy na viedenskej televízii, neskôr prehlásenie slovenských hercov, ktoré vysielala Slobodná Európa. Inicialoval ho Kňažko a podpísali Labuda, Dančiak, sestry Vášáryové...

Šla som na fakultu na deň siatu rozrušená udalosťami v Prahe a neistá v tom, či mám mojich študentov k nie-

čomu pomknúť, alebo nie. O 10.40 som mala mať prednášku. Predtým som chodila po meste, okolo iných fakúlt a známých neuralgických bodov, ale všade bol absolútny klud, všetko vyzeralo normálne. Našich študentov som však podcenila. Keď som prišla do budovy, boli už v preplnenej aule. Vo foyer sa obšmiel Milan Novotný, poslucháč žurnalistiky, aby príchádzich stručne informoval. Na promočnom pódium sedel Vladár (dekan fakulty - pozn. red.), Shenk, Zelenák, Skladaný. Pri bočnom stojanom mikrofóne stál dlhý rad študentov, ktorí sa jeden za druhým chopili mikrofónu a žiadali vedenia fakulty, aby sa vyjadrili k udalostiam v Prahe. Pražský študent, ktorý ráno docestoval, podával spravodajstvo z prvej ruky o piatku v Prahe a ďalších dňoch, ako aj o štrajku a požiadavkách vysokoškolákov. Hlavnou požiadavkou bolo vyšetrenie udalosti 17. novembra, ale myslím, že všetkým bolo zrejme, že vlastne ide o niečo iné.

Vedenie sa správalo príserne. Vladár o. i.: „Čo chcete, veď nik nebol zabitý...“ Zelenák, oveľa neskôr ako ostatní, celý čas si niečo písal a potom začal: „Na celom svete sa hľadá nový model socializmu...“ Ďalej sa nedostal, kosi zakričal: „Nechceme prednášku z dejín svetovej socialistickej sústavy!“ Potlesk a piskot ho umlčal.

Ďalej sa všetci usilovali presvedčiť študentov, aby išli na katedry diskutovať so svojimi učiteľmi. To je osvedčená taktika: rozbiť ich, roztrieť, zbaviť prirodzených „mluvčích“, lebo nie na všetkých odboch sú takí, ktorí chápu, o čo vlastne ide. Študenti, ktorí vedia, o čo ide, sa aktivizovali už 16. novembra. Mala som, ako obvykle, vo štvrtok konzultácie hodiny, ale prišiel len Svoeto Bombík, a akýsi prvoročník, s ktorým som zatiaľ nemala nijaké skúsenosti, aby ma informovali, že sa ich zopár dohodlo ísť poobede na Gottwaldák. Dozvedeli sa totiž, že na ďalší deň budú silné bezpečnostné opatrenia, takže si to výročie pripomenú o deň skôr. Nechceli odo mňa vlastne nič, vraj len aby som vedela o nich, keby sa niečo stalo. Zdali sa mi, že sú sami prekvapení svojou odvahou. Hoci to všetku nemalo veľký ohlas, vyprofilovali sa tam akési vedúce osobnosti dnešného a možno budúceho diania. Myslím, že práve oni v noci na dnes obtelefonovali internáty a dali signály k štrajku. Okrem VŠMU a našej fakulty je zatiaľ všade klud, naši sú však pevne presvedčení, že sa to podarí rozšíriť aj na ostatné fakulty a že vydržia tak dlho, kým sa niečo nezmení. To „niečo“ je zatiaľ v hmlách, ale už sa šušká heslo: koalícia vláda! Ak súčasný pohyb násilím zarazia, všetci sa stiahnu, ale už sa šušká heslo: koalícia vláda! Ak súčasný pohyb násilím zarazia, všetci sa stiahnu, ale už sa šušká heslo: koalícia vláda! Ak súčasný pohyb násilím zarazia, všetci sa stiahnu, ale už sa šušká heslo: koalícia vláda!